

Asia: VN/2062/2020

Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatteko

f) korkeakoulutuksen järjestäjän roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

1) Vastaavat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomin kuvaus osana lukiokoulutusta vastaa hyvin nykytilaa.

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

2) Vastaavat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Raportissa tulee selvästi ilmi, että musiikin, kuvataiteen ja liikunnan diplomit ovat selvästi saavutettavampia kuin muut. Sen sijaan kuvaa näiden kolmen diplomin valtakunnallisesta saavutettavuudesta on vaikea pitää täysin uskottavana heikon vastausprosentin (35 %) vuoksi. On todennäköistä, että kyselyyn ovat vastanneet erityisesti ne lukiot, joille lukiodiplomitoiminta on tuttua. Lisäksi yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden toteutumista olisi pitänyt tarkastella myös alueittain, jotta kuva olisi tarkempi. Raportti ei tarjoa kuvaa diplomien saavutettavuudesta eri puolella Suomea, ei myöskään suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa. Yhdenvertaisuutta arvioitaessa on otettava huomioon myös se, että lukiot tarjoavat hyvin erilaisia määriä diplomeihin liittyvää opetusta ja ohjausta. Tässä suhteessa tilanne ei tue yhdenvertaisuuden toteutumista.

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Taito- ja taideaineille ominaiset tiedon tuottamisen tavat tulee nähdä uudistuneessa lukiokoulutuksessa yhdenvertaisina ja ehkä myös keskeisinä mutta sitä, miten se tehdään, tulisi vielä tarkastella tätä raporttia analyttisemmin ja kokonaisvaltaisemmin.

Keskeisin pulma nykyisissä arviointikäytänteissä on se, että opetussuunnitelma jättää paljon liikkumavaraa paikallisille toimijoille eikä diplomien sisältöjä ja tavoitteita ole kuvattu yhteismitallisesti. Kriteerit eivät myöskään ole riittävän täsmälliset. Tästä syystä arviointia ei voi pitää yhdenmukaisena. Tutkittua tietoa arvioinnin toimivuudesta ei ole olemassa. Raportissa esitetyt kehittämistoimet eivät ole riittävän vankalla pohjalla. Nykyinen kriteeristö ja sen käytötapa ei takaa valtakunnallisesti yhtenäistä arviointia. Arvionti- ja ohjausvastuun antaminen muutamille erityislukijoille merkitsisi olennaista muutosta näiden toimenkuvaan.

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Raportissa on avattu asiaan liittyviä seikkoja relevantilla tavalla, mutta päätelmät jäävät osin perustelemattomiksi. Rehtorit ja koulutuksen järjestäjät suhtautuivat myönteisesti diplomien tuomiseen osaksi yo-tutkintoa, mutta raportin mukaan esittivät avovastauksissaan monia kriittisiä huomioita. Näitä ei kuitenkaan raportissa juuri tuotu esille. Mikäli diplomit liitettäisiin osaksi yo-tutkintoa, tulisi niiden arviointia ja arviointiin liittyviä käytänteitä uudistaa merkittävästi. Arvioinnin tulisi olla riippumaton, anonymia ja ulkopuolisten koulutettujen sensoreiden tekemää. Diplomiin tulisi siis kohdistaa samat laadunvarmistusmekanismit kuin ylioppilaskokeeseen. Annettujen arvosanojen tulisi olla vertailukelpoisia eri aineissa ja eri suorittajilla ja opiskelijoiden suoritukset tulisi arvioida samalla tavalla riippumatta siitä, missä lukiossa taidot on hankittu. Raportissa kuvatuilla menettelytavoilla keskeiset arvioinnin laatuksiteerit eivät tule täyttymään. Käytännössä lukiodiplomien sisältöjen kuvauksen, kriteerien ja arvioinnin tulisi olla osa Ylioppilastutkintolautakunnan toimintaa. Taito- ja taideaineiden vertailukelpoinen arvostelu ja näyttökokeet ovat huomattavasti kalliimpia toteuttaa kuin nykyiset ylioppilaskokeet.

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Mikäli lukiodiplomeja haluttaisiin hyödyntää laajasti korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa, tulisi varmistua siitä, että diplomien suorittamismahdollisuus olisi tarjolla kaikissa lukioissa. Tarjontaa tulisi olla sekä suomeksi että ruotsiksi tasavertaisesti. Osaamista pitäisi voida osoittaa ilman osallistumista opetukseen ja diplomien suorituksia pitäisi voida uusia ja korottaa oikaisuvaatimuskäytänteiden mukaisesti. Käytännössä liikunnan, musiikin ja kuvataiteen diplomien hyödynnys valintakokeissa koskisi todennäköisesti vain muutamia aloja. Mikäli valtaosa aloista edellyttäisi edelleen tiettyjen aineiden arvosanoja, on epätodennäköistä, että abiturientit korvaisivat jonkin aineen suorituksen diplomilla. Todennäköisesti diplomi tulisi lisäämään abiturienttien suorituksia, ei vähentämään niitä. Lukiodiplomeja voitaisiin hyödyntää tiettyjen alojen opiskelijavalinnoissa keveämmälläkin menettelyllä, mikäli niin halutaan. Kun diplomi on osa lukion päättötodistusta ja mikäli korkeakoulut voisivat vakuuttua arvioinnin yhdenmukaisuudesta, diplomin voisi ottaa huomioon tiettyjen alojen opiskelijavalinnoissa esim. osana soveltuvuuden arviointia.

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammissa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Eri oppiaineiden välisiä eroja lukiodiplomin suorittamisessa on tarpeen selvittää.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemmaxi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Järjestelmän kehittäminen ja syventäminen nimenomaan osana lukio-opetuksen kehittämistä toisi taito- ja taideaineiden merkitystä paremmin esille kuin niiden diplomien sijoittaminen osaksi valtakunnallista koejärjestelmää.

On tärkeää pohtia, mitä taide- ja taitoaineiden valinnaisen opetuksen lukiossa tulisi olla? Ammattiin valmistavaa opetusta vai kokonaisvaltaista ihmisenä kasvua? Kotitalouden ja käsityön muuttaminen yrittäjyyteen ja teknologian suuntaan ovat esimerkki enemmänkin työelämään ja tuleviin valintoihin kuin ihmisenä kasvuun suuntautumisesta. Lukioista ei soisi tulevan pelkästään työelämään ja jatko-opintoihin suuntaavaa koulutusta.

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Mikäli järjestelmää lähdetäisiin viemään enemmän kohti ylioppilastutkinnon toimintatapoja, silloin hankkeen koordinointi ja johto voisi ennemminkin olla Ylioppilastutkintolautakunnalla.

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Velvoittamisen taloudellisia seurauksia ja osaamisen kartuttamisen edellytyksiä pitäisi ensin selvittää tätä raporttia syvällisemmin.

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kehittäjälukioverkosto tulee olla maakunnallisesti maantieteellisesti kattava liikunta- ja taidelukiodien verkosto. Esitetty kehittäjälukiomäärä keskittää lukiodiplomit vain Etelä-Suomeen. Raportissa esitetyt kehittäjälukiomäärät eivät ole riittäviä eivätkä toteuta yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuutta lukiodiplomeja järjestettävissä.

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko- /virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Mahdollinen, jos kehittäjälukioverkosto olisi riittävän kattava. Toisaalta on huomattava, että arvioinnin yhdenmukaistaminen ja kriteerien laadinta on vaativaa asiantuntijatyötä, johon kehittäjälukijoillakaan ei välttämättä ole edellytyksiä.

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Taide- ja taitoaloilla on kuitenkin valintakokeilla joka tapauksessa vahva asema ja on näin ollen syytä järkevä harkita, kuinka pitkälle diplomi on järkevä formalisoida sillä perusteella, että sitä voidaan käyttää valikoitumisen perustana. Formalisoinnilla voi olla myös ei-toivottuja seurauksia.

Käytännössä liikunnan, musiikin ja kuvataiteen diplomien hyödynnys valintakokeissa koskisi todennäköisesti vain muutamia aloja. Mikäli valtaosa aloista edellyttäisi edelleen tiettyjen aineiden arvosanoja, on epätodennäköistä, että abiturientit korvaisivat jonkin aineen suorituksen diplomilla. Todennäköisesti diplomi tulisi lisäämään abiturienttien suorituksia, ei vähentämään niitä.

Lukiodiplomeja voitaisiin hyödyntää tiettyjen alojen opiskelijavalinnoissa keveämmälläkin menettelyllä, mikäli niin halutaan. Kun diplomi on osa lukion päättötodistusta ja mikäli korkeakoulut voisivat vakuuttua arvioinnin yhdenmukaisuudesta, diplomien voisi ottaa huomioon tiettyjen alojen opiskelijavalinnoissa esim. osana soveltuvuuden arviointia. Tämä edellyttää yhteistyötä

korkeakoulujen ja alan oppilaitosten kanssa. Tällä tavoin lukiodiplomeista tehtäisiin oikeasti opiskelijoille kiinnostavia eikä vain kuormittavia täyden lukio-ohjelman päälle.

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Onko mahdollista siirtää ylioppilaslautakunnan toimivaltaa lukiolle? Mikäli diplomi olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, tulisi diplomien suoritus-, arviointi- ja laadunvarmistuskäytänteiden olla samat kuin ylioppilastutkinnossa. Mitä hyötyä olisi liitteen siirtämisestä päättötodistuksesta ylioppilastutkintotodistukseen?

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukiodien kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Tämä on ainoa mahdollinen toimintamalli, mikäli diplomit haluttaisiin osaksi ylioppilastutkintoa. Samalla on kuitenkin tehtävä nykyistä kattavampi laskelma tämän muutoksen edellyttämistä resursseista suhteessa sen hyötyyn.

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa lukiodiplomijärjestelmästä.

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjälukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

3) En ole samaa, enkä eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Näiden teemojen kehittäminen osana lukiokoulutusta on tietysti kannatettavaa, mutta ensin on pohdittava sitä, tarvitaanko tähän erillinen kehittämishanke. Eivätkö nämä taidot ole jo osa lukion opetussuunnitelmien perusteiden laaja-alaista osaamista?

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

Esitetyt muutokset ovat välttämättömiä lukiodiplomia koskevien uudistusten käyttöönoton kannalta.

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

3) En osaa sanoa

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

Tarvittavien resurssien ennakointi on haastava tehtävä ja kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä on useita. Kustannusarviot vaikuttavat liian optimistisilta eikä kaikkia pitkäjänteisen kehittämistyön kustannuksia ole pystytty ennakoimaan. Asia edellyttää lisäselvityksiä ja tarkempaa budjetointia. Kustannuksethan eivät ole kertaluonteisia vaan pysyviä.

Havila Marjo
Jyväskylän yliopisto